

ПЛАНУВАЛЬНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ

О.С. Дорош
доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)
e-mail: dorosholhas@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2906-4174>

Д.В. Третяченко
аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна);
e-mail: tretyachenkodmytro@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0385-0628>

У статті визначено поняття земель загального користування та землі загального користування, що розташовані як у межах населених пунктів, так і земель за межами населених пунктів. Встановлено, що правовий режим земель загального користування формують законодавчі та нормативно-правові документи, що визначають порядок розміщення відповідних об'єктів, а саме споруд загального користування, та їх використання. Визначено, що землі загального користування мають загальнодоступний режим користування, проте щодо їх використання можуть бути встановлені обмеження.

Встановлено, що землі загального користування належать до усіх дев'яти категорій земель та визначено приналежність окремих земель загального користування до кожної з категорій земель. Відповідно правовий режим на різних землях загального користування значно різниться між собою. Обґрунтовано нераціональність та недоцільність виокремлення земель загального користування в окрему категорію земель.

Встановлено, що планувальна документація є ефективним інструментом управління землями загального користування, а приналежність таких земель до однієї з категорій дозволяє визначити, який з планувальних документів є релевантним для управління саме цими землями. Проаналізовано землевпорядну, містобудівну та міждисциплінарну планувальну документацію та встановлено планувальні документи, розроблення яких є релевантним та доцільним для управління землями загального користування окремих категорій земель. Дійшли висновку, що формування цілісного простору громади та ефективного управління її землями, в тому числі, загального користування важливо системно використовувати землевпорядну та містобудівну документацію на основі розробленої громадою стратегії.

Ключові слова: землі загального користування, планувальна документація, управління землями, інструменти управління землями, землевпорядна документація, містобудівна документація.

ВСТУП

Суспільні відносини на їх сучасному етапі розвитку безперечно потребують осучаснення підходів щодо використання земельних ділянок у межах та за межами населених пунктів, а також розташованих на них об'єктів. Відповідно вагомому суспільного значення набувають землі загального користування, як у межах населених пунктів, так і за їх межами. Відповідно до українського законодавства землями загального користування в межах населених пунктів є наступні земельні ділянки: що використовуються

як шляхи сполучення (дороги, вулиці, майдани, набережні, провулки, проїзди); що використовуються для задоволення культурно-побутових потреб населення (бульвари, сквери, парки, пляжі); що використовуються з метою знешкодження та утилізації побутових і промислових відходів і для будівництва сміттєпереробних підприємств тощо [1].

Правовий режим земель загального користування формують законодавчі та нормативно-правові документи, що визначають порядок розміщення відповідних об'єктів, а саме споруд

загального користування, та їх використання. Проте діючі наразі правові норми не повністю регламентують не лише правовий режим земель загального користування, але й правовий режим їх використання, що призводить до зловживань у процесі реалізації прав на них. Тому важливо розглядати не лише законодавчі та нормативно-правові акти, що стосуються формування правового режиму та управління землями загального користування, а й інструменти управління даними землями, серед яких виділимо та зосередимось на планувальній документації.

Земельним кодексом України землі загального користування віднесено до земель комунальної та державної власності, та визначено, що вони не можуть бути передані в приватну власність [1]. Відповідно ця норма гарантує громадянам реалізацію права загального землекористування. Такі землі використовуються громадянами в межах населених пунктів відповідно до визначеного законом порядку для задоволення їхніх потреб. Проте законодавством передбачена можливість обмежувати право користування землями загального користування (перекриття вулиць, закриття проїздів тощо) при будівництві чи інших видах робіт. На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.02. 2008 № 383-р та керуючись статтею 14 Закону України «Про землеустрій» і Положенням «Про Державний комітет із земельних ресурсів» від 19.03.2008 № 224, Деркомземом у 2008 році затверджено «Класифікатор обмежень та обтяжень у використанні земельних ділянок» [2]. У даному класифікаторі, зокрема, викладений перелік обмежень щодо користування землями загального користування та наведені підстави для встановлення обмежень (обтяжень) у використанні таких земель.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Управління землями загального використання не позбавлене проблемних питань, які потребують вирішення. На жаль, ця тематика не вивчалася активно українськими науковцями саме в контексті управління даними землями, зокрема з використанням такого інструменту, як планувальна документація. Проте використанню даних земель та визначенню їх поняття приділено значну увагу в працях О.С. Дорош, А.Г. Мартина, А.М. Мірошниченка, М.А. Малашевського, Т.М. Лебедєвої, Р.Ю. Деркульського, Г.В. Анісімової, Л.В. Мілімко. Зокрема А.М. Мірошниченко досліджував сутність поняття земель загального користування та їх приналежність до певної категорії земель [3].

О.С. Дорош досліджувала питання формування земельних ділянок земель загального користування поза межами населених пунктів [4]. М.А. Малашевський досліджував використання земель загального користування для паркування транспортних засобів [5]. Л.В. Мілімко вивчала окремі аспекти використання земель загального користування населених пунктів [6].

Мета статті — дослідити планувальну документацію як інструмент управління землями загального користування, вивчити можливості застосування окремої планувальної документації з метою управління землями загального користування.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБІРУНТУВАННЯ

Землями загального користування вважаються земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти із загальнодоступним режимом користування. Ці землі належать до багатьох категорій земель. Громадяни реалізують власне право загального землекористування як у межах населених пунктів, так і поза ними [7]. Розглянемо детальніше деякі аспекти щодо земельних ділянок загального, що розташовані поза межами населених пунктів.

До таких земельних ділянок належать:

- зайняті автошляхами, що зв'язують населені пункти;
- такі що використовуються для обслуговування потреб територіальних громад, наприклад кладовища, місця збирання, зберігання та утилізації твердих побутових відходів, громадські пасовища;
- загальної рекреації, наприклад приміська зелена зона, пляжі тощо;
- інші [1].

У процесі децентралізації влади постало питання, щодо можливості передачі земельних ділянок загального користування державної власності поза межами населених пунктів у комунальну власність. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.21 внесено зміни до Земельного кодексу України, а саме Перехідні положення доповнено пунктом наступного змісту: «З дня набрання чинності цим пунктом землями комунальної власності територіальних громад вважаються всі землі державної власності, розташовані за межами населених пунктів у межах таких територіальних громад, крім земель:

а) що використовуються органами державної влади, державними підприємствами, установами, організаціями на праві постійного

користування (у тому числі земельних ділянок, що перебувають у постійному користуванні державних лісгосподарських підприємств, та земель водного фонду, що перебувають у постійному користуванні державних водогосподарських підприємств, установ, організацій, Національної академії наук України, національних галузевих академій наук);

б) оборони;

в) природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення в межах об'єктів і територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, лісгосподарського призначення;

г) зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи;

г) під будівлями, спорудами, іншими об'єктами нерухомого майна державної власності;

д) під об'єктами інженерної інфраструктури загальнодержавних та міжгосподарських меліоративних систем державної власності;

е) визначених у наданих до набрання чинності цим пунктом дозволах на розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок, наданих органами виконавчої влади з метою передачі земельних ділянок у постійне користування державним установам природно-заповідного фонду, державним лісгосподарським та водогосподарським підприємствам, установам та організаціям, якщо рішення зазначених органів не прийняті» [8].

Отже, на території сільських громад значна частина земель державної власності, що розташовані за межами населених пунктів, на даний момент має перебувати в комунальній власності. Проте з метою фактичної передачі цих земель у комунальну власність відповідні земельні ділянки мають бути сформовані, зареєстровані в Державному земельному кадастрі, а права на них зареєстровані в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Землі загального користування належать до складу багатьох категорій земель. Земельним кодексом у статті 19 визначений перелік категорій земель, до яких належать: землі сільськогосподарського призначення, землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, землі житлової та громадської забудови, землі рекреаційного призначення, землі оздоровчого призначення, землі історико-культурного призначення, землі водного фонду, землі лісового фонду, землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення [1].

Отже, приходимо до висновку, що землі загального користування фактично належать чи

не до кожної з дев'яти категорій земель, адже вони не виділені в окрему категорію земель. Акад. В.І. Андрейцев стверджує, що землі загального користування не відображені в чинній класифікації категорій земель. Проте він вважає, що їх віднесено до категорії «іншого призначення» [9]. Такий же висновок щодо цих земель робить і А.М. Мірошниченко [3]. Хоча А.М. Мірошниченко, як і акад. В.І. Андрейцев, веде мову лише про землі загального користування населених пунктів, ця проблематика також застосовна й для земель загального користування, що перебувають за межами населених пунктів.

Дане питання потребує подальшого вивчення та дискусії. З одного боку, можемо стверджувати, що поняття земель загального користування саме по собі об'єднує ці землі в певну групу об'єднану тим, що вони фактично є «спільним майном» громадян, яке є загальнодоступним для його спільного використання. Відповідно вони мають принаймні частково спільний правовий режим використання. Проте чи є це достатньою підставою для виділення таких земель в окрему категорію? Та чи матиме це якийсь сенс у контексті управління ними, в тому числі використовуючи такі інструменти, як планувальна документація? Адже в загальному належність до певної категорії земель вказує на планувальні документи, релевантні для управління саме цими землями.

У результаті аналізу існуючих категорій земель, виділили землі загального користування, що належать до наступних категорій земель:

- сільськогосподарські землі — громадські сінокоси та пасовища;
- землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення — парки та водні об'єкти, що знаходяться на території об'єктів ПЗФ;
- землі житлової та громадської забудови — громадська забудова;
- землі рекреаційного призначення — пляжі, зелені зони, тощо;
- землі оздоровчого призначення — курорти та санаторії комунальної форми власності;
- землі історико-культурного призначення — об'єкти історичної спадщини комунальної власності;
- землі водного фонду — водойми;
- землі лісового фонду — міські та приміські лісопарки, інші зелені зони;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення — майдани, площі, вулиці, сквери.

Отже, ми дійсно бачимо, що землі загального користування фактично належать до

кожної з дев'яти визначених ЗКУ категорій земель. Доповнивши земельне законодавство новою категорією земель, а саме «землі загального користування», ми матимемо ситуацію в якій частина земель кожної з дев'яти категорій належатиме ще до однієї категорії земель, що не є раціональним.

Зосередимо увагу на аналізі планувальних документів, які можуть слугувати інструментами управління землями загального користування з зазначенням земель, для управління якими їх використання релевантне. Нами розглядаються виключно планувальні документи місцевого рівня. Релевантними в контексті нашого дослідження є наступні землепорядні планувальні документи:

- схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць. Наразі розробляються для районів та громад. Релевантні для земель загального користування всіх категорій земель, проте даний інструмент для фактичного управління землями не використовується;

- проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів. Релевантний для земель загального користування, що знаходяться на території об'єктів ПЗФ. Даний інструмент ефективний для управління даними землями адже формує для них правовий режим та фіксує межі обмежень у їх використанні;

- проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій. Релевантний для громадських сінокосів та пасовищ;

- проекти землеустрою, які забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. Релевантний для громадських сінокосів та пасовищ;

- проекти землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів. Релевантні для земель усіх цільових призначень у межах населених пунктів;

- проекти землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб. Релевантні для земель усіх цільових призначень у межах населених пунктів [10].

Важливо також розглянути містобудівну документацію, що розробляється на місцевому рівні. Донедавна її ієрархічна структура на місцевому рівні містила три планувальні

документи — генеральний план населеного пункту, детальний план території та зонінг. Законом України № 711-IX від 17.06.2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» запроваджено міждисциплінарний (одночасно землепорядний та містобудівний) планувальний документ — комплексний план просторового розвитку територій територіальних громад. Цей документ фактично покликаний замінити генеральний план в ієрархії містобудівних документів у сільських громадах, а також виконує багато землепорядних завдань на місцевому рівні [11]. Такий комплексний документ є дуже релевантним, а його внесок в управління землями загального користування незалежно від категорії земель на території громад буде значним, адже він виконує значний набір як землепорядних, так і містобудівних завдань.

Генеральний план населеного пункту є основоположним видом містобудівної документації місцевого рівня. Він розробляється з метою визначення та обґрунтування довгострокової стратегії розвитку населеного пункту, яка включає наступні складові:

- «планувальна організація та функціональне призначення територій;
- організація вулично-дорожньої і транспортної мережі, інженерного обладнання, інженерної підготовки та благоустрою; цивільного захисту територій та населення від небезпечних природних і техногенних процесів;
- охорона навколишнього природного середовища;
- формування системи громадського обслуговування населення;
- охорона та збереження культурної спадщини і традиційного характеру середовища історичних населених пунктів;
- послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території» [12].

Даний документ є релевантним для управління землями загального користування всіх категорій, окрім земель сільськогосподарського призначення, на території населеного пункту. Даний планувальний документ визначає правовий режим земель на території населеного пункту, а також передбачає перспективи щодо розвитку та розширення населеного пункту, в тому числі визначаючи місцеположення нових вулиць, парків, скверів, площ та інших загальнодоступних громадських земель та об'єктів.

План зонування територій (зонінг) є відносно новим планувальним документом в Україні, адже введений у структуру містобудівної документації України в 2011 році. Його розробка має на меті «визначення умов та обмежень

використання території для містобудівних потреб окремих зон або всієї території населеного пункту». Розробляється на основі чинного генерального плану населеного пункту [12]. Цей інструмент є релевантним для управління землями загального користування всіх категорій земель, адже визначає умови та обмеження використання території.

Щодо детального плану території, то його розробляють як для території населеного пункту, чи його частини, так і для територій за його межами. Якщо йдеться про територію населеного пункту, то його метою є уточнення положень генерального плану населеного пункту, а також установленні функціонального призначення, просторової композиції, параметрів забудови та планувальної та ландшафтної організації певної частини території НП. На його підставі здійснюється розробка проекту землеустрою щодо впорядкування територій для містобудівних потреб. Він також може передбачати формування земельних ділянок комунальної власності територіальної громади. Цей планувальний документ містить відомості про правові режими всіх режимоутворюючих об'єктів та межі, в яких ці обмеження встановлені, а також про всі обмеження у використанні земель, встановлені до або під час розроблення проекту [12]. Як і генеральний план населеного пункту, цей планувальний документ є релевантним для управління землями загального користування всіх категорій земель, адже визначає умови та обмеження використання території.

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначив, що містобудівна та землепорядна документація розробляються взаємозалежно, адже вони формують одну цілісну просторову організацію території, а також окремі проекти землеустрою є складовою містобудівних документів. Відповідно план земельно-господарського устрою входить до складу генерального плану населеного пункту, проект землеустрою щодо впорядкування територій населеного пункту належить до плану зонування територій, а проект землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб належить до детального плану території [12]. Також Закон України № 711-IX від

17.06.2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» визначив таку містобудівну документацію, як генеральний план населеного пункту та детальний план території одночасно й землепорядною документацією [11]. Відповідно у процесі формування цілісної просторової організації території планувальна документація може використовуватись як інструмент управління землями загального користування.

Зазначимо ще одне важливе завдання, яка здатні виконувати планувальні документи. Громадам необхідно формувати резерв земель загального користування, адже громаді необхідний простір для розвитку та зростання в перспективі. Відповідно їм важливо сформувати стратегію управління такими землями та їх використання.

ВИСНОВКИ

Землі загального користування відіграють значну роль у процесі формування простору громади й є важливою складовою формування їх суспільного простору, адже вони виконують значну кількість саме суспільних функцій, та є загальнодоступними. Вони відіграють вагомую роль для громади незалежно від їх функціонального призначення, розташування в межах населених пунктів, чи за їх межами, а також категорії земель, до якої вони належать. Викоремлення їх в окрему категорію земель є недоцільним.

Важливим є управління даними землями, які належать до всіх дев'яти категорій земель та є дуже різними. Відповідно планувальні документи, а саме землепорядна та містобудівна документація, здатні бути ефективним інструментом управління землями загального користування. Проте з метою цілісного управління цими землями, враховуючи їх розмаїття за різними параметрами, не вдасться обмежитись використанням окремих планувальних документів, натомість для формування цілісного простору громади та ефективного управління її землями, в тому числі, загального користування необхідно системно використовувати землепорядну та містобудівну документацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Земельний кодекс України. 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Класифікатор обмежень та обтяжень у використанні земельних ділянок. Наказ Держкомзему № 643 від 29.12.2008. URL: <https://www.shels.com.ua/document.htm?doc=581>
3. Мірошниченко. А.М. Земельне право України: Підручник. 2-ге видання, допов. і перероб. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 678 с.
4. Дорош О.С., Третяченко Д.В. До питання формування земельних ділянок загального користування поза межами населених пунктів. Виклики сучасного землеустрою: дигіталізація, технологічні зміни та економічні трансформації до 25-річчя факультету землепорядкування Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 16–17 вересня 2021 року: тези доповіді. К., 2021. С. 37–41.

5. Малашевський М.А. Дослідження використання земель загального користування для паркування транспортних засобів. Містобудування та територіальне планування. 60. 2016. С. 220–228.
6. Мілімко Л.В. Окремі аспекти використання земель загального користування населених пунктів. Право та управління: електронне наукове видання. Національний університет державної податкової служби України. Гол.ред.: П.В. Мельник. 2011. № 1. 268–275.
7. Дорош О.С., Третяченко Д.В. Проблемні аспекти реалізації права загального землекористування громадян у межах населених пунктів. III Всеукр. наук.-практ. конф. Проблеми та практичні питання щодо виконання робіт із землеустрою. 17 жовтня 2019 р., Херсон: ДАУ. С. 107–110.
8. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#n412>
9. Андрейцев В.І. Суверенній Україні — нову “Земельну Конституцію” (концептуальні підходи до підготовки проекту Кодексу законів України про землю). Право України. 1999. № 9. С. 60.
10. Закон України «Про землеустрій». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>.
12. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>.

PLANNING DOCUMENTATION AS A MANAGEMENT TOOL OF LAND OF PUBLIC USE

O. Dorosh

Doctor of economics, professor.
Head of land resources management department
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Ukraine, Kyiv; e-mail: dorosholhas@ukr.net,
Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2906-4174>)

D. Tretiachenko

post-graduate student
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Ukraine, Kyiv; e-mail: tretiyachenkodmytro@gmail.com,
Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0385-0628>)

The article defines the concept of public lands located both within and outside settlements. It is established that the legal regime of public lands is formed by legislative and regulatory documents that determine the rules of placement of relevant facilities, namely public buildings, and their use. It has been determined that public lands have a public use regime, but restrictions may be imposed on their use.

It has been established that public lands belong to all nine categories of land and the affiliation of individual public lands to each of the land categories has been determined. Accordingly, the legal regime in different public lands differs significantly. The irrationality and inexpediency of separating public lands into a separate category of lands are substantiated.

It has been established that planning documentation is an effective tool for the management of public lands, and the affiliation of such lands to one of the categories allows to determine which of the planning documents is relevant for the management of these lands. The land management, urban planning and interdisciplinary planning documentation is analysed and planning documents, the development of which is relevant and expedient for the management of public lands of certain categories of land are established. It was concluded that the formation of an integrated community space and effective management of its lands, including public use, it is important to systematically use land management and urban planning documentation on the basis of a community approved strategy.

Keywords: public lands, planning documentation, land management, land management tools, land management documentation, urban planning documentation.

REFERENCES

1. Zemelnyi kodeks Ukrainy [Land Code of Ukraine]. (2002). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*. 3–4. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> [in Ukrainian].
2. *Klasyfikator obmezhen ta obtiazhen u vykorystanni zemelnykh dilianok*. Nakaz Derzhkomzemu № 643 vid 29.12.2008 [Classifier of restrictions and burdens in the use of land. Order of the State Land Com-

- mittee №643 of December 29, 2008]. (2008). URL: <https://www.shels.com.ua/document.htm?doc=581> [in Ukrainian].
3. Miroshnychenko A. (2011). *Zemelne parvo Ukrainy: Pidruchnyk. 2-he vydannia, dopovnene i pereroblene* [Land Law of Ukraine: Textbook. 2nd edition supplemented and reworked]. Kyiv: Alerta; TsUL. 678. [in Ukrainian].
 4. Dorosh O., Tretiachenko D. (2021). Do pytannia formuvannia zemelnykh dilianok zahalnoho korystuvannia poza mezhamy naselenykh punktiv [On the issue of formation of public land plots outside settlements]. *Challenges of modern land management: digitalization, technological changes and economic transformations to the 25th anniversary of the Faculty of Land Management International Scientific and Practical Conference, Kyiv, September 16–17, 2021*. 37–41. [in Ukrainian].
 5. Malashevskiy M. (2016). Doslidzhennia vykorystannia zemel zahalnoho korystuvannia dlia parkuvannia transportnykh zasobiv [Study of the use of public lands for parking vehicles]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia — Urban planning and spatial planning*. 60. 220–228. [in Ukrainian].
 6. Milimko L. (2011). Okremi aspekty vykorystannia zemel zahalnoho korystuvannia naselenykh punktiv [Some aspects of the use of public lands of settlements]. *Pravo ta upravlinnia: elektronne naukove vydannia — Law and management: electronic scientific publication*. University of the State Fiscal Service of Ukraine. 1. 268–275. [in Ukrainian].
 7. Dorosh O., Tretiachenko D. (2019). Problemni aspekty realizatsii prava zahalnoho zemlekorystuvannia hromadian u mezhakh naselenykh punktiv [Problematic aspects of realization of the right of the general land use of citizens within settlements]. *III All-Ukrainian scientific-practical conf. Problems and practical issues related to land management. October 17, 2019*. Kherson: DAU. 107–110. [in Ukrainian].
 8. Pro vnesennia zmin do deakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia systemy upravlinnia ta derehuliatcii u sferi zemelnykh vidnosyn: Zakon Ukrainy [On amendments to some legislative acts of Ukraine to improve the system of management and deregulation in the field of land relations: Law of Ukraine]. (2021). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#n412> [in Ukrainian].
 9. Andreitsev V. (1999). Suverenний Ukraini — novu “Zemelnu Konstytutsiiu” (kontseptualni pidkhody do pidhotovky projektu Kodeksu zakoniv Ukrainy pro zemliu) [Sovereign Ukraine — a new “Land Constitution” (conceptual approaches to the preparation of the draft Code of Laws of Ukraine on Land)]. *Pravo Ukrainy — Law of Ukraine*. 9. 60. [in Ukrainian].
 10. Pro zemleustrii: Zakon Ukrainy [On Land Management: Law of Ukraine]. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*. 36. 282. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/858-15>. [in Ukrainian].
 11. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo planuvannia vykorystannia zemel: Zakon Ukrainy [On amendments to some legislative acts of Ukraine on land use planning: Law of Ukraine]. (2020). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*. 46. 394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>. [in Ukrainian].
 12. Pro rehulivannia mistobudivnoii diialnosti: Zakon Ukrainy [On regulation of town-planning activity: Law of Ukraine]. (2011). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*. 34. 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Дорош Ольга Степанівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління земельними ресурсами Національного університету біоресурсів і природокористування України (Україна, 03041 м. Київ; вул. Героїв оборони, 15, e-mail: dorosholhas@gmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2906-4174>)

Третяченко Дмитро Віталійович, аспірант Національного університету біоресурсів і природокористування України (Україна, 03041 м. Київ; вул. Героїв оборони, 15, e-mail: tretyachenkodmytro@gmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0385-0628>).